

Temmuz 2019, Ürün No:22

Dünya Süt Verileri (bin ton)

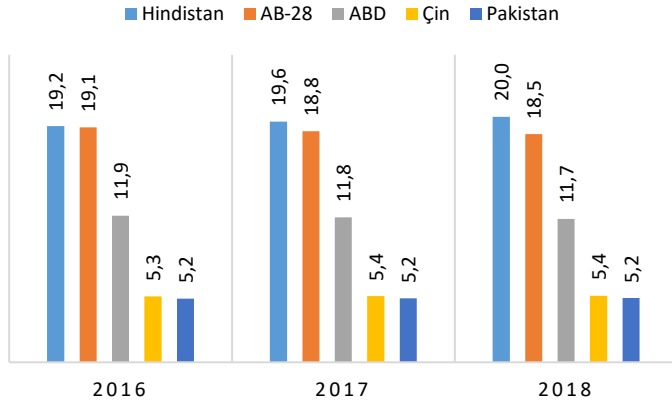
	2014	2015	2016	2017	2018	Değişim ¹ (%)
Toplam Süt Üretimi²	783.723	801.807	817.739	833.433	848.167	1,8
İnek Sütü Üretimi³	656.157	661.140	663.942	657.621	669.247	1,8
İthalat⁴	13.595	13.860	13.993	14.497	13.064	-9,9
İhracat⁴	14.425	14.451	13.835	14.190	13.159	- 7,3
Dünya Çiğ Süt fiyatı⁴ (\$/kg)	0,51	0,36	0,34	0,39	0,34	-12,8

Kaynak: ²OECD, ³FAOSTAT, ⁴UNComtrade, ⁴DATUM (Erişim Tarihi: 21.07.2019) ¹/ Son iki yılın değişimini göstermektedir.

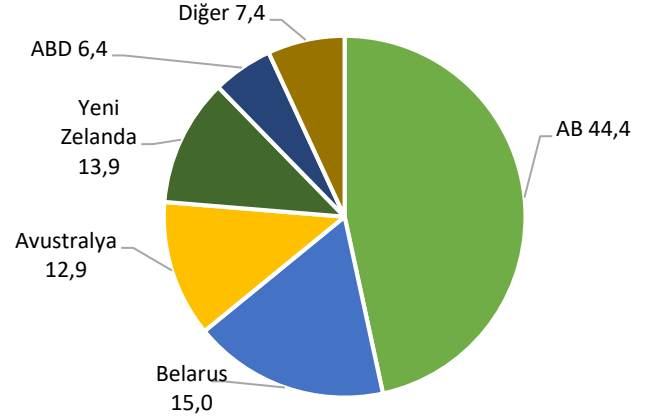
Gıda üretimi içerisinde hayvansal ürünler, hayvansal ürünler içinde de süt sağlıklı ve dengeli beslenmenin en önemli kaynağıdır. Dünya süt üretiminin %78,3'ünü inek sütü oluşturmaktadır. Süt üretimi son yıllarda hayvan sayısı ve verimdeki artışın da etkisiyle artış eğilimindedir. 2014 yılında dünya süt üretimi 784 milyon ton iken 2018 yılında 848 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Hindistan, AB ve ABD üretimde en çok paya sahip ülkelerdir. Bu üç ülke

toplam üretimin %52,1'ini gerçekleştirmektedir. AB dünya süt ihracatının yarısına yakının karşılarken, Çin ise dünya ithalatının yarısından fazlasını tek başına karşılamaktadır. Dünya çiğ süt ortalama fiyatları 2014 yılında 0,51 \$/kg iken, 2018 yılında 0,34 \$/kg seviyesinde gerçekleşmiştir. 2018 yılı çiğ süt fiyatları ülkelere göre incelendiğinde; ABD'de 0,35 \$/kg, Fransa'da 0,41 \$/kg, Hollanda'da 0,43 \$/kg, Almanya'da ise 0,41 \$/kg'dır.

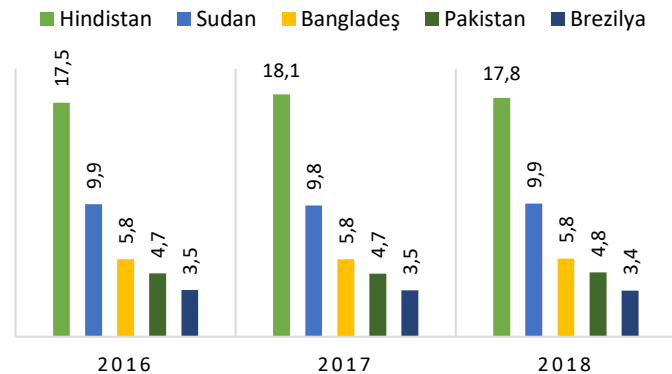
Süt üretiminde önemli ülkeler (%)

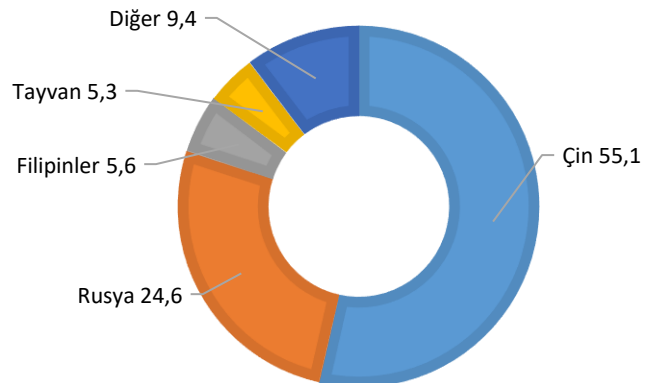
Ükelere göre dünya çiğ süt ihracatı (2018, %)

Büyükbaş hayvan sayısında önemli ülkeler (%)

Ükelere göre dünya çiğ süt ithalatı (2018, %)

Türkiye’de son 10 yılda gerek hayvancılık gerekse de süt ürünleri sektörüne yönelik ciddi destekleme politikaları geliştirilmiştir. Hayvan sayılarında ve süt ürünleri üretiminde yaşanan ciddi artışlar hem iç piyasada hem de dış piyasada kendine yer bulmuştur. Bu gelişmeler Türkiye’yi dünya ölçeğinde önemli bir güce ulaştırmıştır. Türkiye’de süt sığırcılığı işletmelerinin yapısına bakıldığında

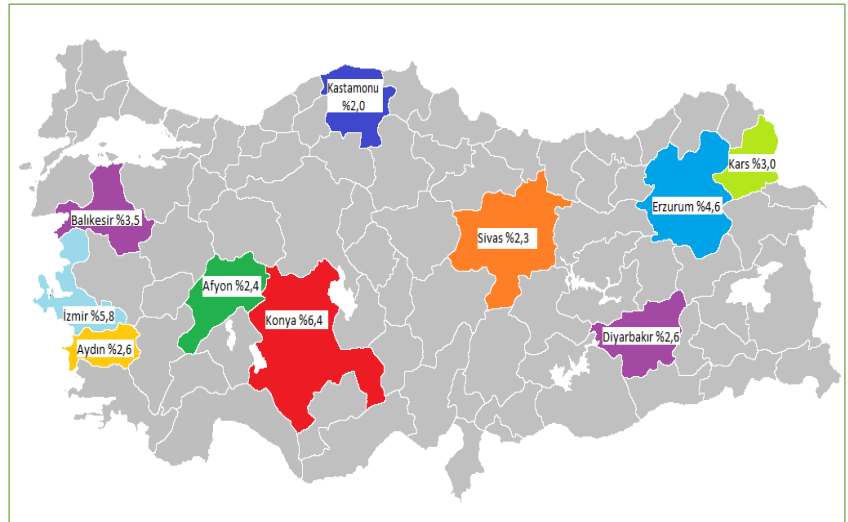
genel olarak küçük ölçekli aile işletmelerinin çoğunlukta olduğu görülmektedir. İşletmelerin sahip oldukları sığır sayısına göre kapasiteleri gruplandırıldığında, her ne kadar son yıllarda büyük ölçekli işletmelerin sayısı artsa da, Türkiye’de kurulu toplam süt sığırcılığı işletmelerinin çoğunluğunun 10 başın altında kapasiteye sahip olduğu görülmektedir.

Türkiye Süt Verileri (Bin Ton)

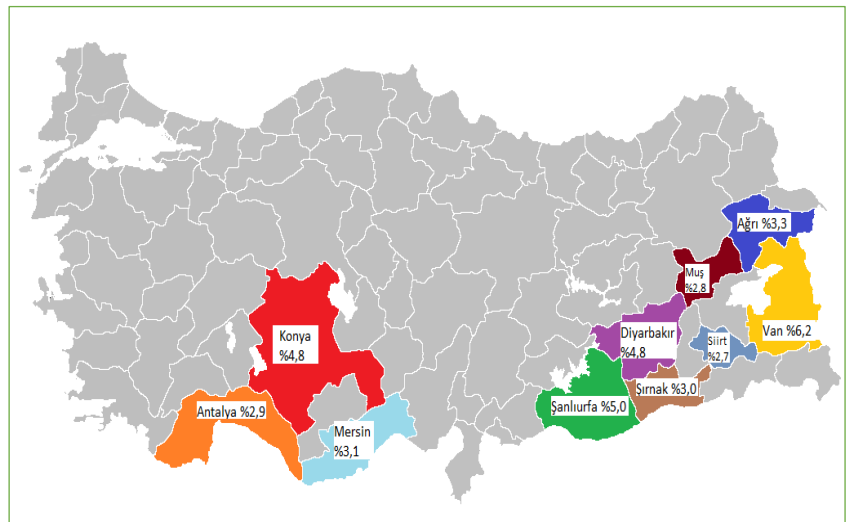
	2014	2015	2016	2017	2018	Değişim ¹ (%)
Sağılan Hayvan Sayısı (Bin Baş)	24.589	25.540	25.200	28.505	30.560	7,2
Üretim	18.631	18.655	18.489	20.700	22.121	6,9
İçme Sütü Tüketim (Ton)	0,239	0,239	0,234	0,257	0,269	4,7
İthalat	1	2	0	0	0	0
İhracat	19	15	19	41	49	19,5

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 21.07.2019) ^{1/} Açıklanan son iki yılın değişimini göstermektedir.

Büyükbaş hayvan: Türkiye’de 2018 yılı itibarıyla toplam büyükbaş hayvan sayısı 17,2 milyon baş olup, bu hayvanların yaklaşık %37,2’si sağılmaktadır. Son 5 yılda hayvan sayısı %6,9 artarken aynı dönemde sağılan büyükbaş hayvan sayısı %6,2, süt üretimi ise %7,9 artış göstermiştir. Bu artışın en önemli nedenleri; süt desteklemelerinden kaynaklı kayıt altına alınma oranının yükselmesi, kültür ve melez ırkı hayvanlar ile entegre tesislerin sayısının artmasıdır. Büyükbaş hayvan sütü üretiminde ilk üç sırayı Konya (1.200 bin ton), İzmir (1.085 bin ton), Erzurum (860 bin ton) illeri almaktadır.

Küçükbaş hayvan: Türkiye’de küçükbaş hayvan sayısı son 5 yılda %11,2 artış göstererek 46,1 milyon baş olmuştur. Aynı dönemde sağılan küçükbaş hayvan sayısı %27,6 artarken, süt üretimi de paralellik göstererek %27 artış göstermiştir. Desteklemelerin etkisiyle sütün kayıt altına alınma miktarının artması, entegre tesislerin kurulması, mera alanlarının genişletilmesi ve kalitesinin yükseltilmesi süt üretimini etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Küçükbaş hayvan sütü üretiminde ilk üç sırayı Van (15 bin ton), Şanlıurfa (94 bin ton) ve Diyarbakır (90 bin ton) illeri almaktadır.

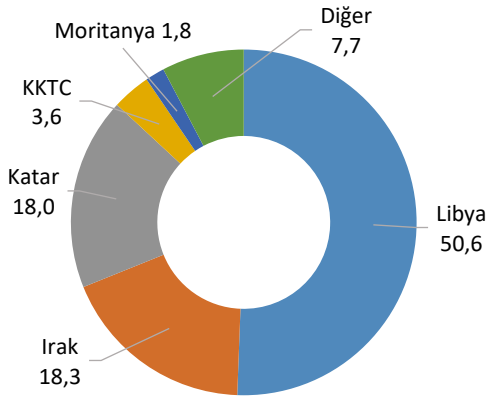

Tarımsal Destekler: Hayvancılık faaliyetlerinde ırk ıslahı, kaba yem üretiminin artırılması, verimliliğin artırılması, işletmelerin ihtisaslaştırılması, işletmelerde hijyen şartlarının sağlanması, hayvan sağlığı ve refahı, hayvan kimlik sisteminin teşviki, hayvansal ürünlerin işlenmesi ve pazarlanması ile ilgili kontrol, takip ve standartların iyileştirilmesi için hayvancılık sektörünün desteklenmesi gerekmektedir.

Toplam tarımsal destekleri yıllar itibarıyla incelediğinde, 2000 yılında 2,4 milyon TL olan toplam destek miktarı 2014 yılında 9,1 milyon TL, 2016 yılında 11,5 milyon TL, 2017 yılında 12,8 milyon TL, 2018 yılında ise 14,5 milyon TL'ye ulaşmıştır. Aynı dönemde hayvancılık desteklerinde de önemli artışlar olmuştur. Hayvancılık destekleri 2000 yılında 12 bin TL iken 2018 yılında bu destek 3,7 milyon TL'ye ulaşmıştır. 2018 yılında toplam destekler içinde hayvancılık desteklerinin aldığı pay %25,8 seviyesine yükselmiştir.

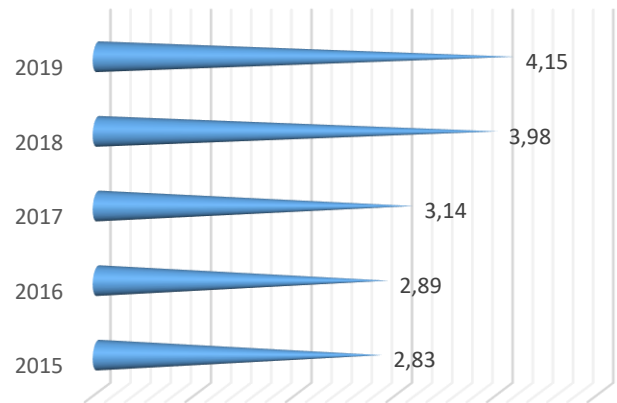
Bu destekler içerisinde en büyük payı buzağı desteği (%32,7) alırken, ikinci sırada süt desteği (%18,6), üçüncü sırada ıslah amaçlı küçükbaş hayvan yetiştiriciliği desteği (%14,5), dördüncü sırada ise yem bitkileri üretim desteği (%13,5) yer almaktadır.

Türkiye'nin ülkelere göre süt ihracatı (2018, %)

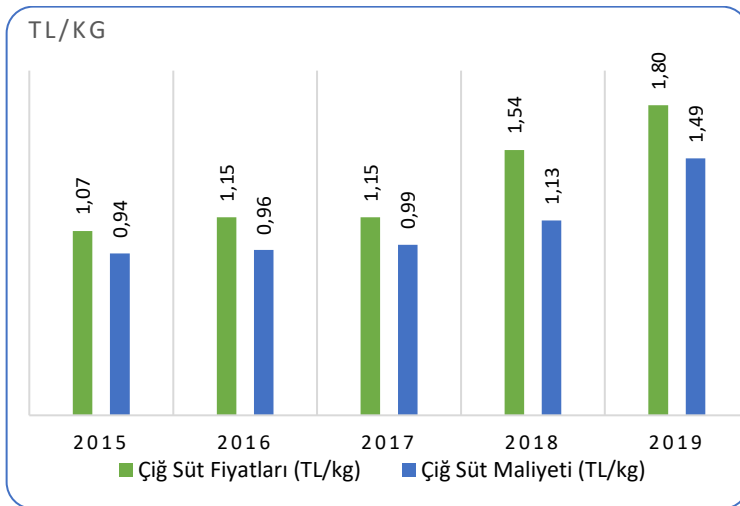

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 21.07.2019)

Türkiye'de süt tüketici fiyatları (2019, TL/kg)

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 20.07.2019) (2019 yılı ilk 6 ay)

Kaynak: Ulusal Süt Konseyi (Erişim Tarihi: 21.07.2019)
(2019 yılı çığ süt maliyeti ilk 6 ay ortalamasıdır.)

Ulusal Süt Konseyi tarafından Çiğ Süt Tavsiye Fiyatı, 2019 yılı ortalama fiyatı %3,6 yağlı ve %3,2 proteinli çığ süt için 1,80 TL/Kg olarak belirlenmiştir. Çiğ süt tüketici fiyatları ise 2019 yılının Haziran ayında bir önceki aya göre %4,5 oranında artarak ve bir önceki yılın aynı ayına göre %18,7 artarak 4,45 TL/Kg seviyesinde gerçekleşmiştir. Maliyetler incelendiğinde ise; 2015 yılında 0,94 TL/kg olan çığ süt maliyeti 2019 yılında %58,5'lik artışla 1,49 TL/kg olmuştur.

Türkiye'de üretici eline geçen çığ süt fiyatları önceki yıllarda ihale ile belirlenen fiyatlarla oluşmakta ve ihale dışı araçlarda fiyatlar belirlenmektedir. Fakat son yıllarda bu uygulamadan vazgeçilerek, Ulusal Süt Konseyi'nde taraflarca belirlenen "Tavsiye Fiyat" uygulaması başlatılmıştır. Bu uygulamada; taraflar konseyde bir araya gelmekte, fiyat tekliflerini sunmakta, karşılıklı anlaşmalar neticesinde herkes açıkladığı fiyatı bölgesinde uygulamaktadır.

	2015	2016	2017	2018	2019
Çiğ Süt Fiyatı (TL/kg)	1,15	1,15	1,30	1,54	1,80
Süt Yemi Fiyatı (TL/kg)	0,78	0,84	0,97	1,27	1,45
Besi Yemi Fiyatı (TL/kg)	0,75	0,80	0,91	1,15	1,34
1 kg Süt ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Süt/Süt Yemi	1,47	1,37	1,34	1,21	1,24
Süt/Besi Yemi	1,53	1,44	1,43	1,34	1,34

Kaynak: TÜRKİYE MİBİR, Ulusal Süt Konseyi (Erişim Tarihi: 21.07.2019)
(2019 yılı fiyatları ilk 6 ay ortalamasıdır.)

Süt Girdi Pariteleri

Çiğ süt fiyatı 2015-2019 döneminde %56,51 artar iken, aynı dönemde süt yemi fiyatı %85,9 artmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda süt/yem girdi paritesi incelendiğinde 2015 yılında 1 kg süt ile alınabilecek süt yemi miktarı 1,47 kg iken, 2019 yılında bu miktar azalarak 1,24 kg olmuştur. Ayrıca üreticinin 1 kg süt ile alabileceği besi yemi miktarı 2015 yılında 1,53 kg iken 2019 yılında 1,34 kg olarak hesaplanmış ve %7,6 azalma olduğu belirlenmiştir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Süt ve süt ürünleri sektörü iklim şartları, çevre, üretici ve tüketici tercihleri, hammadde maliyetleri, piyasa koşulları ve teknoloji değişimi gibi parametrelerin sürekli etkileşim içerisinde olduğu bir sektördür. Günümüzde süt ve süt ürünleri toplam pazarı 7 milyardan fazla kişinin talebini karşılarken, sektör hem üretim hem de işleme anlamında yaklaşık 1 milyardan fazla kişiye de gelir sağlamaktadır. IFCN'nin (Uluslararası Karşılaştırmalı Çiftlik Veri Ağı) tahminlerine göre önümüzdeki 10 yıllık süreçte süt ve süt ürünleri arz ve talebinin %25 artacağı, süt üretiminin de 208 milyon ton artacağı düşünülmektedir. 2025 yılında dünya nüfusunun %12 artarak 8,2 milyara ulaşacağı, kişi başına süt tüketiminin başta Güney Asya ülkeleri olmak üzere 13 kg artarak 127 kg'a ulaşacağı beklenmektedir (1).

Hayvancılık sektörünün rekabet gücünü koruyabilmesi ya da artırabilmesi için hayvan başına üretim ve aynı zamanda üretimde verimliliğin artırılması gerekmektedir. Türkiye dahil çoğu ülkede son yıllarda hem hayvansal üretim hem de üretimin verimliliğinde artışlar meydana gelmiştir. Bu artışlar çeşitli hayvancılık dallarında, yetiştirme, besleme, bakım ve hastalıklarla mücadele metodlarının geliştirilmesi sonucu elde edilmiştir. Süt ürünleri sektörünün gelişmesi ve ihracat artışı, iç piyasadaki daralmanın aşılmasında önemli bir etken olduğu gibi, Türkiye'de modern hayvancılık

işletmelerinin sayısının artmasına ve hayvan sağlığı standartlarının artırılmasına olumlu katkı sağlamaktadır. Nitekim, son yıllarda hayvancılığa ayrılan destek miktarının artırılması, piyasanın düzenlenmesi amacıyla 2009 yılından bu yana yapılan çiğ sütün değerlendirilmesi ve 2011/4 sayılı "İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ" kapsamındaki uygulamalar Türkiye süt ürünleri ihracatını olumlu yönde etkilemiştir.

Çiğ süt üretiminin en temel girdisi olan yem bitkilerinin ucuz ve güvenilir üretimi süt sektörünün sürdürülebilirliği ve rekabet gücü açısından büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle süt ve süt ürünleri arz güvenliğinin teminatı tarımsal üretiminin sürdürülebilir şekilde yapılmasına bağlıdır. Türkiye'de süt ve süt ürünleri sektörü için sürdürülebilir rekabetçiliğin sağlanması hem sektör hem de gıda güvenliği için önem arz etmektedir. Bu sebeple süt üreticilerini ve süt işleyen firmaların sürdürülebilirliğini sağlayabilmek için sorunların değerlendirilmesi ve bu sorunların çözümüne yönelik stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Yararlanılan Kaynak

1/Anonim 2018. 2018 Süt Raporu, Dünya ve Türkiye'de Süt Sektör İstatistikleri. Ulusal Süt Konseyi.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Zeliha YASAN ATASEVEN, zeliha.yasanataseven@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833/146